

**P R Z E G L Ą D Z A C H O D N I O P O M O R S K I
R O C Z N I K X X X I I I (L X I I) R O K 2 0 1 8 Z E S Z Y T 1**

JACEK KNOPEK

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Politologii i Studiów Międzynarodowych
e-mail: jknopek@wp.pl

**WIECZORNICA HISTORYCZNA I POKAZ FILATELISTYCZNY
W KOSZALINIE
UPAMIĘTNIAJĄCE POSTAĆ GENERAŁA WŁADYSŁAWA ANDERSA
(KOSZALIN, GMACH WYDZIAŁU HUMANISTYCZNEGO
POLITECHNIKI KOSZALIŃSKIEJ, 25.11.2016 R.)**

Znaki pocztowe można przybliżyć szerokiemu kręgowi odbiorców w różny sposób – najczęstsza jest forma tradycyjna, znana jeszcze od XIX stulecia, polegająca na eksponowaniu najbardziej wartościowych zbiorów przez konkretnych filatelistów, których dorobek w tej materii zdecydowanie wykracza poza zwykłe kolekcje autorskie. Poza takim scenariuszem, popularyzujący charakter zbierania znaczków pocztowych mają także inne formy ich upowszechniania. Do takiej formuły nawiązywało niecodzienne spotkanie, do którego doszło 25 listopada 2016 roku w jednym z gmachów Politechniki Koszalińskiej, gdzie tradycyjny pokaz filatelistyczny połączono z popularnonaukowym seminarium naukowym poświęconym pamięci jednego z najbardziej zasłużonych polskich generałów okresu drugiej wojny światowej, jakim bez wątpienia był Władysław Anders. Dzięki takiej aranżacji spotkania popularyzowano jednocześnie dwie kategorie poznawcze – naukę i znaczki pocztowe. Inicjatywą przewodnią jednego i drugiego przedsięwzięcia była postać gen. Władysława Andersa. Naukowcy i badacze przybliżyli zebranym życie i działalność generała, natomiast filateliści zobrazowali tę postać na znaczkach i kartach pocztowych. Cel jednych i drugich został na pewno osiągnięty, gdyż na spotkanie takie przybyło kilkadziesiąt osób z Koszalina i okolic, a łącznie przez wystawę filatelistyczną przewinęło się ok. 140 zainteresowanych.

Nie zabrakło działaczy samorządowych, przedstawicieli stowarzyszeń i organizacji społecznych, a nade wszystko władz Politechniki Koszalińskiej.

Spotkanie odbywało się pod dwoma niezależnymi tytułami. Pierwszy, odnoszący się do seminarium popularnonaukowego, nosił tytuł „Kadra dowódcza 2. Korpusu Polskiego – gen. dyw. Władysław Anders”, z kolei drugi powiązany z pokazem filatelistycznym zatytułowany był „Poczet dowódców 2. Korpusu Polskiego – gen. dyw. Władysław Anders”. Imprezę zorganizowano w jednym z budynków Politechniki Koszalińskiej (przy ul. E. Kwiatkowskiego). Organizatorem popularnonaukowej wieczornicy był Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej, natomiast pokazu – Koło Polskiego Związku Filatelistów działające przy Politechnice Koszalińskiej. Ekspozycję można było także oglądać następnego dnia (26.11.2016).

Spotkanie otworzył dziekan Wydziału Humanistycznego PK prof. nadzw. dr hab. Michał Polak (członek Koła PZF przy Politechnice Koszalińskiej), witając rektora Politechniki Koszalińskiej prof. zw. dr. hab. inż. Tadeusza Bohdala, dyrektora Delegatury Urzędu Wojewódzkiego w Koszalinie Pawła Michałaka, dalej reprezentującą dyrekcję Poczty Polskiej ze Szczecina Agnieszkę Wróbel, prezesa koszalińskiego okręgu PZF Andrzeja Skorka oraz wszystkich pozostałych gości, w tym szczególnie gorąco filatelistów z okręgu. Nie sposób wymienić wszystkich obecnych na tym spotkaniu, ponieważ imprezy zgromadziły łącznie ponad 100 osób.

Szczególnym zainteresowaniem cieszyła się wystawa znaczków i kart pocztowych, którą zaprezentował Leszek Bednarek, wskazując, że pokaz składa się z czterech części. Pierwszą jest historia gen. Władysława Andersa. Na kartach wystawowych pokazano wiele, nie wszystkim znanych, dokumentów oraz zdjęć. Należy wymienić m.in. opinię służbową z 1938 roku sporządzoną przez Inspektora Armii gen. Tadeusza Piskora, stronę tytułową teczeki NKWD z aktami sprawy gen. Andersa, czy też akt mianowania Andersa na stopień wojskowy generała dywizji. Spośród fotografii poruszenie wywołało zdjęcie gen. Andersa, sporządzone na potrzeby akt więzienia NKWD we Lwowie. W tej części pokazano wiele przesyłek pocztowych (skany) obrazujących formowanie jednostek Armii Polskiej w ZSSR oraz organizację Poczty Polowej i stosowane stemple cenzury. Prezentowany był również Tymczasowy Regulamin działania Poczty Polowej (kserokopia dokumentu z Instytutu Polskiego i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie) oraz walory związane z bitwami o Monte Cassino i Ankonę.

Drugą częścią pokazu był zbiór Przemysława Drzewieckiego – „Armia Polska gen. Andersa w ZSRR w dokumentacji pocztowej 1941–1942”. W materiałach tych można było zobaczyć sporo bardzo rzadkich przesyłek (znanych w kilku egzemplarzach – do 10), czy wręcz unikatowych, wymieniając radiogram nadany 31.03.1942 r. z Ambasady Polskiej w Kujbyszewie do Dundee w Szkocji. Jest to jedyny znany tego rodzaju dokument.

Trzecią częścią był eksponat Mariana Wawrzyńkowskiego zatytułowany „Polskie losy 1939–1945”. Mimo że eksponat tylko w małej części przedstawiał losy 2. Korpusu Polskiego, to jednak ze względu na ciekawe walory (korespondencja pocztowa z lat II wojny światowej) cieszył się dużym zainteresowaniem i uznaniem odbiorców.

Czwartą część pokazu stanowiła ekspozycja prac żołnierzy ze Związku Filatelistów Polskich w Wielkiej Brytanii. Celem tego przedsięwzięcia była chęć popularyzowania żołnierzy, którzy mieli za sobą piękny szlak wojenny. Niestety obecnie oddział koszaliński Polskiego Związku Filatelistów (Wiesław Mrugała przy pomocy profesorów Bogusława Polaka i Michała Polaka) dotarł do jedynie dwóch żyjących przedstawicieli tego środowiska, którzy mieszkają w Wielkiej Brytanii: Juliusza Ludwika Englerta oraz Jan Zygmunta Berka. Na kilkunastu kartach zobaczyć można było ilustracje kopert, winietki na koperty, datowniki okolicznościowe oraz okładkę katalogu z wystawy Związku Filatelistów Polskich w Wielkiej Brytanii „25-lecie bitwy o Monte Cassino”, Londyn 15–18 maja 1969 roku. Na dwóch pracach widniały autografy żony generała Ireny Anders oraz Juliusza L. Englerta. Organizatorzy tego przedsięwzięcia na pewno osiągnęli cele pokazu. Uczczono bowiem nie tylko pamięć generała Władysława Andersa, ale pokazano także polską wojskowość przez pryzmat filatelistyki (lub odwrotnie). Być może pokaz ten zainspiruje kilka innych osób i kół filatelistycznych do podjęcia się próby pokazania swoich pasji w taki właśnie sposób.

W hallu gmachu PK zorganizowano stoisko pocztowe, cieszące się dużym zainteresowaniem. Można było ostemplować kartki korespondencyjne okolicznościowym datownikiem, zakupić różnorodne walory pocztowe, choć największym uznaniem cieszył się znaczek z podobizną samego generała.

Część popularnonaukowa (nazywana w środowisku koszalińskim wieczornicami) rozpoczęła się od prelekcji prof. Michała Polaka, pracownika Politechniki Koszalińskiej – „Rola gen. W. Andersa w organizacji i ewakuacji Wojska Polskiego ze Związku Sowieckiego 1942 roku”. Prelegent omówił w swym wystąpieniu najważniejsze organizacyjne i polityczne okoliczności związane z powstaniem

Armii Polskiej w ZSRR, wskazał także na czynniki, które doprowadziły do pierwszej a następnie drugiej ewakuacji Wojska Polskiego – wraz z rzeszą ludności cywilnej – do Iranu. W swym referacie szczegółowo nakreślił też i ocenił rolę gen. Władysława Andersa, Józefa Stalina oraz Winstona Churchilla w doprowadzeniu do ewakuacji oddziałów Armii Polskiej ze Związku Sowieckiego w 1942 roku.

Kolejnym mówcą był prof. nadzw. dr hab. Waldemar Handke z Wydziału Humanistycznego PK, który przedstawił rozbudowany zarys szlaku bojowego 2. Korpusu gen. W. Andersa od lądowania na ziemi włoskiej, przez zdobycie Monte Cassino, następnie kampanię adriatycką zwieńczoną zdobyciem Ankony, aż po zmagania w Apeninie Emiliańskim oraz operację bolońską. Referent przeanalizował też wpływ koncepcji gen. Andersa na sukcesy 2. Korpusu we wskazanych wyżej operacjach.

Zarówno wieczornica, jak i pokaz miały ciekawą oprawę plastyczną. O kartce i datowniku znalazła się już wzmianka powyżej, a obraz dopełniały także – ciekawy plakat, ulotki oraz zaproszenia. Autorami tych prac byli Władysław Fijałkowski (datownik i kartka) oraz Wawrzyniec Wierzejewski, członek Koła PZF przy Politechnice Koszalińskiej, który odpowiadał za pozostałe prace. Obu autorom prof. M. Polak serdecznie podziękował i pogratulował bardzo udanych projektów.

Podsumowania trzygodzinnego spotkania dokonał prezes Koła PZF przy Politechnice Koszalińskiej prof. zw. dr hab. Bogusław Polak, dziękując wszystkim przybyłym za zainteresowanie i jednocześnie zapowiadając przyszlą wieczornicę, poświęconą kolejnym przedstawicielom kadry dowódczej 2. Korpusu Polskiego. Spotkanie to było swego rodzaju zapowiedzią konferencji naukowej, jaką z udziałem referentów zagranicznych nt. „Kadra dowódcza 2. Korpusu Polskiego 1942–1946”, Wydział Humanistyczny PK zaplanował na połowę 2017 roku.

Foto 1. Kartka korespondencyjna z datownikiem okolicznościowym przygotowana na potrzeby wystawy i seminarium projektu W. Fijałkowskiego

Foto 2. Dwa czołowe ekrany pokazu z plakatami imprez oraz logo udostępnionym przez p. senator RP – Annę Marię Anders

